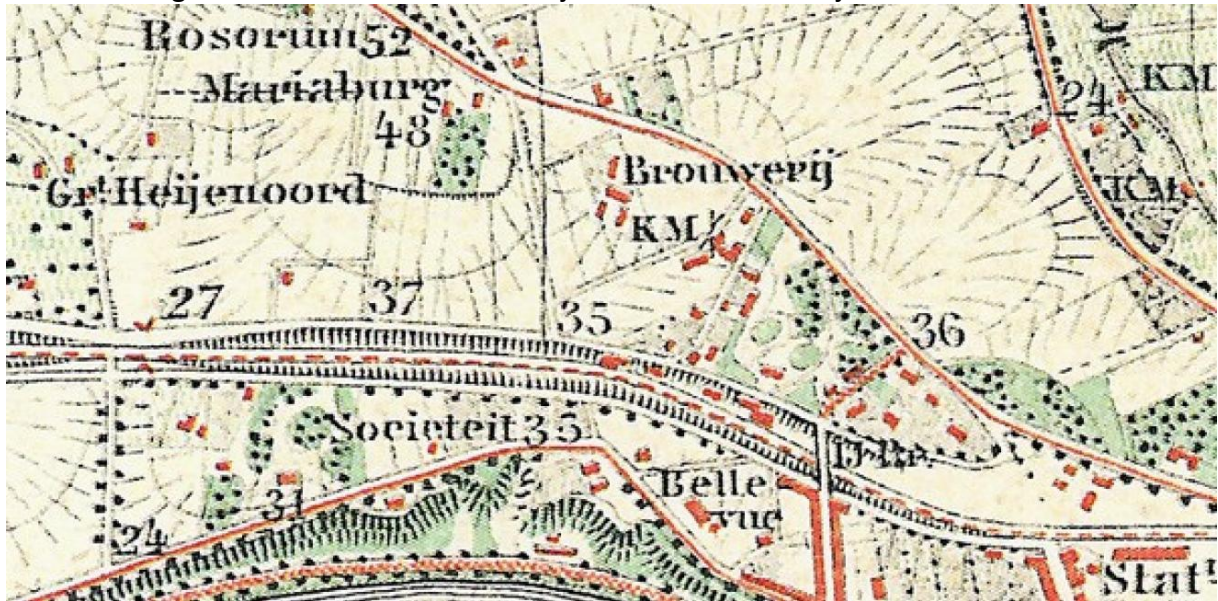

Historie Heijenoord

In 1359 werd Heijenoord vermeld als leengoed van de abdij van Prüm. In 1409 kwam Heijenoord in handen van het nabijgelegen klooster Mariënborn. In de zestiende eeuw bestond het goed uit twee delen: Klein Heijenoord en Groot Heijenoord.

Laatstgenoemde grensde aan Mariëndaal en lag tussen de huidige Heijenoordseweg en de Diependaalseweg. Tot in de negentiende eeuw bestonden de goederen voornamelijk uit bos, heide en akkers.

In 1821 kwam Groot Heijenoord in bezit van Johan Brantsen. Het kadaster uit 1832 laat zien dat er een klein buitenhuis stond, eigendom van rentenier Pieter Ariëns. Rond 1858 liet de nieuwe eigenaar C.D. Crommelin het huis vervangen door een nieuw buitenhuis met een veelhoekige, koepelachtige vleugel die uitkeek op de Rijn. In 1927 werd Heijenoord verkocht en twee jaar later in gebruik genomen als jeugdherberg. Tijdens de Tweede Wereldoorlog is het landhuis door een brand verwoest.

(4044) UIT DE HAND TE KOOP:
den Grooten **HEIJENOORD**, gelegen
circa een half uur van Arnhem, aan
en tusschen de Amsterdamsche Straat-
wegen, vrij van alle overstrooming,
groot ruim 45 Bunders WEI-, BOUW-
LAND, BOSCH en veel PLANTSOEN, door deszelfs hooge
en overheerlijke ligging zeer geschikt tot eenen schoonen
aanleg. Informatien te bekomen op het Bureau van den
Agent van het Domein te Arnhem, en bij den Boekver-
kooper A. VAN HOOGSTRATEN JR., te 'sGravenhage.
Brieven franko.

Geschiedenis

Heijenoord is genoemd naar het voormalig landgoed Heidenoord. Aan het begin van de 19e eeuw (1800-1850) bestond het gebied rondom het landgoed uit met name woeste grond met hier en daar wat bebouwing, zoals enkele buitenhuizen, twee molens en herberg Rosorum aan de Amsterdamseweg.

Rond 1840/1850 kwam het spoor naar Arnhem, spoorlijnen en station kwamen gereed en noordelijk van die spoorlijnen werd de wijk Heijenoord aangelegd. In eerste instantie werd gedacht aan een villawijk. Door de uit Duitsland afkomstige Hendrik Fromberg, architect en (Arnhems eerste) projectontwikkelaar, werden de eerste villa's gebouwd, o.a. Rosorum aan de Amsterdamseweg en Beaulieu aan de Noordelijke Parallelweg. In de wijk is een straat vernoemd naar Fromberg.

Maar met de komst van het spoor kwam er ook bedrijvigheid naar Heijenoord, zoals brouwerij De Kroon, een machinefabriek, tabakspakhuis Valburg (nu Derksen Veilingbedrijf) en een fabriek voor sieraardewerk. Er werden in de wijk dus ook huizen gebouwd voor arbeiders en middenstand. Huizen op en rond de Tulpstraat werden indertijd gebouwd voor stokers en machinisten van de spoorwegen. Verdere ontwikkeling van villa's kwam daarna nagenoeg niet meer voor. Eerst rond 1930/1935 werd weer in de wijk verder gebouwd. Huizen aan de Van Wageningenstaat, Veluwestraat en een gedeelte van de Noordelijke Parelweg zijn toen gebouwd, wat goed aan de architectuur te zien is.

Het 'buitengebied' van Heijenoord

Richting het noorden van de woonwijk Heijenoord komen wij in het meer 'groene' gedeelte van de wijk Heijenoord. We vinden daar aan de Amsterdamseweg het Arnhems Labyrint, Rosorum, Het Dorp en aan de Heijenoordseweg RMC Groot Klimmendaal.

Het Arnhems Labyrint is een labyrint van bijzondere planten, geplant volgens een kleurenpatroon. In deze stadstuin vind je meer dan 75 verschillende soorten planten. Een bonte verzameling bloemen, kruiden, grassen, geneeskrachtige en soms eetbare planten. De vorm van het Arnhems Labyrint is geïnspireerd op het roosvormige labyrint in de kathedraal van Chartres (Frankrijk). In tegenstelling tot een doolhof, kent een labyrint maar één route. Dit pad staat symbool voor je levensweg. Meer informatie: www.arnhemslabyrint.nl

Vlak naast het Arnhemse Labyrint vinden we Rosorum Residentie. We kwamen Rosorum al eerder tegen. Eerst als herberg tot circa 1850. Rond 1852 werd het geheel gesloopt. Er werd toen een villa Rosorum gebouwd door Hendrik Fromberg in opdracht van ene Hendrikje Martinus. In 1931 droeg de toen laatste bewoonster de villa over aan de Stichting Pro Senectute. Het huis werd verbouwd en uitgebreid met zij- en achtervleugels en in oppervlakte twee keer zo groot. Het werd een rusthuis voor oudere

dames uit de middenstand. Na de 2e Wereldoorlog (tussen 1945 en 1955) diende Rosorum als noodhospitaal voor het Diaconessenhuis. Na 1955 heeft het gebouw allerlei bestemmingen gehad zoals rusthuis, pension, asielzoekerscentrum. Nu is het een luxe zorgoord voor ouderen: www.rosorum.nl

Nabij Rosorum komen we Het Dorp (Amsterdamseweg) en het RMC Groot Klimmendaal (Heijenoordseweg) tegen. Het ontstaan en de functie van het huidige Het Dorp hebben we uitvoerig beschreven in ons artikel over Arie Klapwijk (zie bij Bekende Arnhemmers). RMC Groot Klimmendaal is in 1992 ontstaan uit een fusie tussen Bio Kinderrevalidatie, Klimmendaal en de Johanna Stichting. Dit Revalidatie Medisch Centrum heeft als doel patiënten (revalidanten) zo min mogelijk beperking te laten ondervinden van een aandoening. Behalve medische behandeling wordt hiertoe ook paramedische zorg ingezet, zoals b.v. fysiotherapie en logopedie. Jaarlijks worden er zo'n 6500 tot 7000 patiënten behandeld door 800 medewerkers: www.klimmendaal.nl

Groene Bedstee

Helemaal in het noorden van de wijk Heijenoord grenst Klimmendaal aan Landgoed Mariëndaal. Een schitterende stuk natuur waarin je heerlijk kunt wandelen en genieten van rust en vogels. Mariëndaal maakt deel uit van de landgoederengroep Mariënborn en is eigendom van GLK: Stichting Geldersch Landschap & Kastelen: www.glk.nl Landgoed Mariëndaal is vooral bekend om zijn 'Groene Bedstee'. Dit is een tunnelvormige beukenhaag van ruim 300 meter lang. De haag is in 1865 aangelegd. Hij werd vroeger door de dames van het landgoed gebruikt. Hier konden zij hun wandelingetje maken in de schaduw van het bladerdak, waardoor hun huid mooi blank bleef; destijds een teken van welvaart. Midden in de Bedstee, op de kruising, staat bij een bankje een lindeboom. De boom staat symbool voor de liefde.

§ § § Op Donderdag den 19den Maart 1835, des avonds ten zes ure, in het Zwijnshoofd te Arnhem, zal, ten overstaan van Mr. *GERARD VAN ECK*, Notaris te Arnhem, in het openbaar, bij inzet, geveild worden:

a. Eene **BOUWHOEVE**, de *Groote Heijenoord* genaamd, gelegen onder Arnhem, tusschen de Utrechtsche en Amsterdamse Straatwegen, met de daartoe behoorende **BOOMGAARD**, **TUINEN**, **TABAKSGROENDEN** en **BOUWLANDE**M, mitsgaders eene aanzienlijke en uitgestrekte bepoofing van **OPGAANDE BOOMEN** en **HAKHOUD**; — van waar men de overheerlijkste Vergezigten kan waarnemen, en welke, zoowel uit dien hoofde, als om de overigens gunstige en aangename ligging, zeer geschikt is voor het aanleggen eener Buitenplaats; in haar geheel bevattende ruim 4½ Bunders oppervlakte.

Zullende dezelve in drie perceelen, in eene onder-massa, en vervolgens in eene generale massa ter verkoop worden aangeboden, waarvan men aanwijzing bekomen kan, bij den op de Plaats wonenden Bouwman, *JAN JANSSEN VAN BEEK*.

b. Voorts in twee perceelen en in massa:

1o. Twee **HUISJES** of **WONINGEN** en **ERF**, gekwoteerd B No. 83 en 84. Mitsgaders

2o. Een voor weinige jaren nieuw gebouwd **HUIS** met **BRONWATERS-POMP** en ruimen waterstrijen **KELDER**, benevens een daarnaast staand ruim **PAKHUIS** en **ERVE**, met **TUIN**, gekwoteerd B No. 85.

Alles bij en aan elkander staande en gelegen binnen Arnhem, aan het begin van den Wal bij de voormalige Rijnpoort, — tot velerlei Bedrijf geschikt, en in eigendom bewoond door den Tainier *HENDRIK WANSINK*, bij wien de verlangde aanwijzing kan verkregen worden.

Toeslag 1½ dagen na dato, ter zelve uur en plaats.

VOORLOOPIG BERICHT.

Men is voornemens, op nader te bepalen tijd en plaats, kelijk in het laatst der maand Augustus d. k.) in het openbaar te veilen:

Het aanzienlijk, uitgestrekt en net onderhouden **LANDGOED**, **WARNSBORN**, met daartoe behoorende rentgevende Boerderijen en Plantaadjen;

Eenen hecht gebouwd en steenen **KOEPSEL**, waaruit een heerlijk vergezigt over het omliggende Landschap, met annexe Boerenwoning en daarbij behoorende aan elkander gelegene Bepottingen van opgaande Boomen en Hakhout, bekend onder de benaming van den *Heijenoord*;

Eindelijk: ruim 78 Bunders aan elkander gelogen uitwaards-Weideland en Bouwland, met Boerenwoning, de *Vles* genaamd.

De beide eerste Percelen gelegen onder Arnhem, en het derde Perceel op de *Pley*, onder *Huissen*, in de Provincie Gelderland. (1784)

20 juni 1846

Men is van meening, op Don-
derdag den 16den July 1846, bij
inret, en Donderdag den 30sten
July eerstkomende, bij toelag, telkens des avonds
ten zeven ure, in het Logement des *Vergulden*
Arnd, ten overstaan van den Notaris *Mr. W.*
H. TAAIJ, in het openbaar te veilen en te ver-
koopn :

HET LANDGOED, DEN HEIJENOORD,
liggende op een kwartier afstands van *Arnhem*,
tusschen den Utrechtschen en Amsterdamschen Straat-
weg.

Dit GOED werd, voor omstreeks 20 jaren, om
dezelf bij uitnemendheid schoone ligging, welke eene
afwisseling der overheerlijkste gezigten naar de Stad
en Rivierzijde aanbiedt, tot den aanleg eener BUI-
TENPLAATS voorbereid, met OPGAAND en ander
PLANTSOEN bepoot, en met smaakvolle WANDE-
LINGEN doorsneden: terwijl een latere Eigenaar op
een der fraaiste punten van hetzelfde, deed zetten
een GEBOUW, dienende tot BOSCHWACHERS-WO-
NING, met ruim ACHTERHUIS en STALLINGEN,
en tevens bevattende zene groote KOEPELZAAL met
twee kleinere VERTREKKEN, welke gelegenheid
voor den tijd dat se tot eene openbare uitspanning
verstrekte, seer druk werd bezocht.

De veiling zal in twee afzonderlijke perceelen en
in eene massa gedaan worden: het eerste perceel zal
bevatten het gedeelte liggende ten westen van den
Klingelbeekschen weg, groot 8 Bunders 70 Roeden
80 Ellen, en het tweede perceel het gedeelte ten
oosten van dien weg groot 15 Bunders 86 Roeden
78 Ellen.

De aanwijzing geschiedt van heden af, door
JAN RIJNDERS, boschwachter, op het
Goed wakende, terwijl de Koepel en het ver-
dere Huis-perceel, van den 8ten July tot den
toelag, dagelijks van des voormiddags 10 tot 3
uren, en des namiddags van 6 tot 8 ure, zal
kunnen gezien worden.

Rond 1858 liet de nieuwe eigenaar C.D. Crommelin het huis vervangen door een nieuw buitenhuis met een veelhoekige, koepelachtige vleugel die uitkeek op de Rijn. In 1927 werd Heijenoord verkocht en twee jaar later in gebruik genomen als jeugdherberg.

21 december 1859

Op den 16den December 1859 is op den Huize **Heijenoord** bij ARNHEM, in den ouderdom van ruim 64 jaren, overleden de Wel Edel Geboren Heer **CLAUDE DANIEL CROMMELIN**, Ridder der Orde van den Nederl. Leeuw, Echtgenoot van Vrouwe A. M. CROMMELIN, Geb. **WOLTERBEEK**. (20406)

"Grootmoeder"

brieven en bescheiden betreffende Julie Tutein Nolthenius, geboren Tutein 1909

Swinemunde (Apeldoorn) **28e Mei 1861**.

Lieve beste Rudolph!

Eindelijk ben ik hier gekomen door Kemper, Tante Pauline, en jufvrouw Tonay, van Staverden, den 24ste vergezeld, en door je Papa, Mama en kleine Gulian ontvangen die eenige dagen vroeger gekomen waren, het huis beviel mijn zeer, en de tuin is allerliefst, en zal heerlijke vruchten geven als die betere zorg van een goede tuinman krijgt — Papa heeft een goede stall laten bouwen — en het uitzicht op de Loolaan, en de vele Passage er op, maakt het hier vrolijk, en gezellig — heden rijdt Papa met Heering naar Milichen en later op den middag naar het Woldhuis, om allerhande naa te zien, en te beschikken, hij heeft het zoo druk', dat hij je deze keer niet konde schrijven, maar ijselijk blijde was met je lief geschrevene brief, en dagboek — en je zeer verzoekt om dit vooral niet te verzuimen. Het verblijd hem hartelijk dat je zoo gezond bent en zoo veel Plaisir heeft. Je mogt wel recht dankbaar aan den goeden mijnheer du Buy er voor zijn en zult het ook, door je goede gedrag, en werkzaamheid beloonen. Je lieve neefje Robby, is thans ook op eene school te Amsterdam en kan dus niet met zijne zusjes naar **Heijenoord** bij Grootmoeder Crommelin gaan voor dat hij vacantie krijgt — dat wel beginn July — net als met jezelve — plaats heeft.

10 maart 1865

TE HUUR, dadelijk te aanvaarden :
Het Landgoed **Heijenoord**, aan den Amsterdam-
schen straatweg, op een der hoogste en fraaiste
punten nabij Arnhem, met Kapitale, zeer doelma-
tig ingerigte, voor weinige jaren nieuw gebouwde
HEERENHUIZINGE, **KOETSHUIS**, **STAL-**
LING, **MOES- en BROEITUINEN**, benevens vrije
WANDELING in de Bosschen. Het Heerenhuis
is geheel Gemeubeleerd. Nadere informatiën en be-
wijzen van toegang, met franco brieven, te beko-
men bij den Notaris Mr. F. W. L. VAN ECK, te
Arnhem, en bij den Makelaar A. LANGERHUI-
ZEN, te Amsterdam.

Op den 17den Augustus 1871 overleed alhier
mijn geliefde Echtgenoot Dr. GUSTAAF
EDUARD VOORHELM SCHNEEVOOGT,
Hoogleeraar te Amsterdam.

Wed. G. E. V. SCHNEEVOOGT
Huize **Heijenoord**, geb. DONKER CURTIUS.
bij ARNHEM.

Eenige en algemeene kennisgeving.

1888

Apr. **BÉVALLEN.**
10. R. Böninger, geb. Verweij Mejan, d. Dusseldorf a/R.
10. W. A. Borren, geb. Grooters, d. Goor.
11. A. W. v. Nieuwkerk, geb. De Ruijter, d. Rotterdam.
11. A. baronesse v. Randwijck, geb. Boreel, d. **Heijenoord**,
bij Arnhem.

1892

* * Heden overleed op den Huize **Heijen-**
oord bij Arnhem, onze geliefde schoonzoon
en zwager, de Heer

J. H. DE VRIES.

Uit aller naam,

WILLEM P. WOLTERBEEK.

AMSTERDAM, 10 September 1892.

Artikel uit de Arnhemsche Courant van 17 mei 1895

Spoorlijn Amsterdam—Arnhem.

De Arnh. Ct. brengt in herinnering, dat het heden 50 jaren geleden is, dat de spoorweg Amsterdam—Arnhem voor het publiek werd geopend. Het blad eindigt een kort geschiedkundig overzicht van het tot stand komen van dezen spoorweg aldus:

„Ondanks de kortzichtigheid van de toenmalige Tweede Kamer, die het nut van den spoorweg niet begreep, en van onze geldmannen, die een halve eeuw geleden het voordeel er niet van inzagen, is de lijn toch tot stand gekomen en den 16^e wordt het 50-jarig bestaan ervan herdacht. De naam van Rhijnspoorweg bestaat echter sedert 15 October 1890 niet meer. Misschien zal dit oorzaak zijn, dat de gebeurtenis minder feestelijk zal worden herdacht, maar voor onze stad blijft deze verjaardag van het tot stand komen van den spoorweg Amsterdam—Arnhem toch een gewichtig feit, dat verdient in herinnering te worden gehouden. Het doel, door Koning Willem I beoogd, werd echter eerst ten volle bereikt, toen den 15den Februari 1856 de lijn Amsterdam—Emmerik voor het publiek verkeer werd geopend.”

Eind 19de eeuw moesten veel grootgrondbezitters hun buitenplaatsen verkopen. Particuliere maatschappijen ontwikkelden hier nieuwe wijken, zoals **Heijenoord**,

Angerenstein (deels), Hulkestein, Wellenstein, Sterrenberg, Molenbeke en Hoogstede. Sommige buitenplaatsen werden door de stad overgenomen en (soms gedeeltelijk) als openbaar park ingericht, zoals Klarenbeek (1886), Sonsbeek (1899), Angerenstein (1921) en Zypendaal (1930). Op de al vóór 1899 aan particulieren verkochte delen van Sonsbeek verrezen de wijk Sint Marten, de Transvaalbuurt en de bebouwing rond het Graaf Ottoplein.

1902

Heden overleed op den Huize **Heijenoord**, in den ouderdom van 77 jaren, onze geliefde Moeder, Behuwdmoeder en Grootmoeder Mevrouw de Weduwe

E. M. TUTEIN NOLTHENIUS,
geb. WEIJMAR,
Namens de familie,
R. C. J. TUTEIN NOLTHENIUS,
ARNHEM, 19 Augustus 1902.
Volstrekt eenige kennisgeving.
Verzoeken van rouwbeklag verschoond te blijven.

Rijksgids voor den telefoondienst 1904 -1915

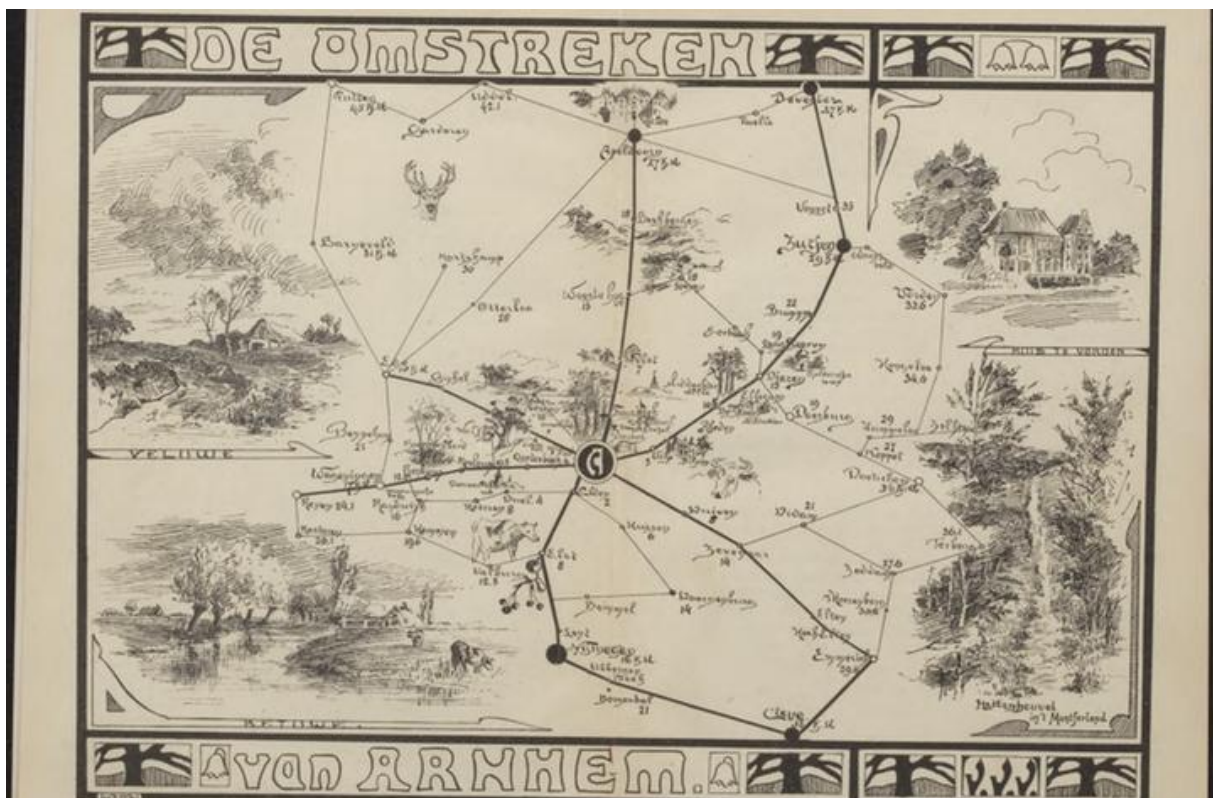
354 Nolthenius-Weimar, Mevr. Wed. E. M. Tutein, huize **Heijenoord**.

Arnhem omstreeks het midden der vorige eeuw 1907

Over het brievenvervoer van vroeger dagen heb ik weinig kunnen vinden; wel lees ik, dat de stad in 1448 een houten briefbus aanschafte, dair Peter de Bay ') doe mede ging in die vest van Relichusen, a) en dat er, om de brieven, welke na het sluiten van de Stadspoorten werden aangeboden, naar binnen te halen, aan de Sabelspoort en de Rijnpoort rollen met koorden werden gemaakt.

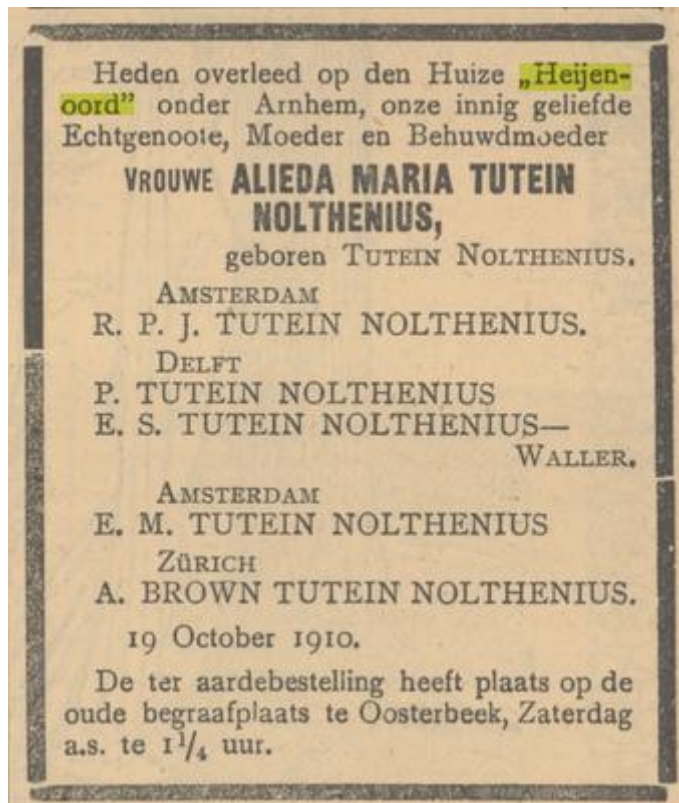
In 1642 werd een postmeester aangesteld voor brieven naar Duitschland, Brabant, Vlaanderen, Engeland en Frankrijk. In 1693 verleende de Magistraat een dertigjarig octrooi voor het rijden van een postwagen tusschen Arnhem en Keulen over Westervoort en Zevenaar.

De nieuwe postweg langs Rosorum en **Heijenoord** naar Amsterdam dagteekent van het jaar 1752.-

1910

Acht dagen in Arnhem en omstreken 1916

5e dag, Woensdag, 9 uur. Beginpunt der wandeling, Tramhuisje Oranjestraat. Over den spoorweg naar Heijenoord. Amsterdamsche weg tot jagershuis op de Lichtenbeek (waterpartijen, donker woud). Lans de beekjes over de scheidingsweg naar Warnsborn. Van hier langs de Zwitsersche partij, voorbij Laag-Erf naar den Bakenbergschen weg. Deze hou-den tot de stad. Op de tram eindpunt lijn II. Duur der wandeling 2 uur. Men kan echter op Warnsborn zijnde de wandeling nog zeer veruitstrekken. Achter het huis om naar den vijver. Vandaar over de Kleine of Grote Kweek door de bosschen naar de her-berg „Rust wat". Bezoek Schaarsbergen. Afstand Groot-Wansborn—Schaarsbergen door het bosch $\frac{3}{4}$ uur. Van Schaarsbergen terug door de bosschen naar den Kattenberg of het Wapen van Brantsen en van daar langs den Zijpschen Weg, (kasteel Zijpendal) Villapark, eindpunt lijn II. Deze laatste wandeling duurt ruim een uur.

Ons mooie Nederland. Gelderland 1923

Frisch en vroolijk op pad naar al de schoone plekjes van het Veluwezoomland tusschen Arnhem en Wageningen!
Getroffen heeft het me steeds zoo weinig wandelaars te ontmoeten op Warnsborn en Lichtenbeek. Ongetwijfeld zullen de bewuste bordjes de populariteit van deze landgoederen niet verhoogd hebben, maar sedert de bondswandelweg ieder lid van den A.N.W.B. brengt langs de sprengen in de boschparken, zij hier met eenige bladzijden de beteekenis van beide landgoederen naar voren gebracht.
We beginnen onze wandeling bij het eindpunt der stadslijn aan de Oranjestraat. Deze loopt steil op en is de hoofdstraat van een volksbuurt, waar de vereeniging „Openbaar Belang" goed werk op volkshuisvestingsgebied verricht heeft.
Weldra staan we op de ijzeren brug, die hier in één spanning over het spoorweggravijn is geslagen.
Wendt ge uw blikken rechts, dan ziet ge het grauwe spoorwegemplacement beneden u liggen met zijn kolenheuvels en zwartberookte locomotievenloodsen, hoort ge het

puffende gestamp van groote stoomuitlatende locomotieven, het knarsen van draaischijven, het hijgend geblaas van rangeerende machines, het op en neerhalen der overtalnjke seinarmen, het klikken der electriche wissels, in het kort daar overblijkt geheel de bedrijvigheid van een stationsterrein in een groote stad.

En links overziet ge de mooie ravijnen met nun frisch-begroeide schüderachtig woeste hellingen, die in Mei zich tooien met honderden gouden bremstruiken en later hun zomerweelde uitvieren in bloeiende acaciaboschjes. Heel op den achtergrond is Mariëndaal's bosch-wand voor den horizont geschoven, terwijl over golvende roggevelden het Oosterbeeksche kerktoertje opspitst. Links vindt men het beukenbosch van den Brink, dat in de laatste jaren heel wat hout heeft zien vallen en rechts lokken **de „rotsblokken”** nog steeds roovertje- en Indiaantje spelende Arnhemsche schooljongens.

Even voorbij de brug, waarop we staan, splitst de spoorweg zich: twee paar rails gaan naar Utrecht, schijnen in de verte zich te vereenigen; twee andere lijnen voeren naar Nijmegen.

14 april 1930

Opening jeugdherberg „**Heijenoord**” te Arnhem.

Onder vrij groote belangstelling, ook van de zijde der autoriteiten vond Zaterdagmiddag de opening plaats van de jeugdherberg „**Heijenoord**” te Arnhem.

De wethouder van onderwijs, de heer B. Bakker, hield de openingsrede, waarin hij de totstandkoming der stichting releveerde en allen, die mede hadden gewerkt bij de tot stand koming dankte.

Hierop voerde de burgemeester van Arnhem, de heer mr. S. J. R. de Monchy, het woord. Hij stelde het groote nut van de jeugdherbergen in het licht. Voorts werd nog het woord gevoerd door een bestuurslid van de Ned. Jeugdherbergen Centrale.

16 juli 1931

23 mrt 1931

Het eerste verzet geschiedenis der Arnhemsche arbeidersbeweging 1933 voor 1894

Hieruit blijkt dus, dat in 1885 de afdeling Arnhem van den Soc. Dem. Bond gesticht werd. Wanneer precies en waar, is niet bekend. Hoe zwak en onbeteekenend de afdeling was, blijkt uit het feit, dat op het congres van den Bond in 1885 de afdeling Arnhem niet vertegenwoordigd was.

De afdeling had haar zetel in het café “De leggende Hen” op **Heijenoord**. Zij stond onder voorzitterschap van Roseveld. De stuwende kracht van de Arnhemsche afdeling was J. Methöfer, ambtenaar aan het Huis van Bewaring.

Artikel uit de Arnhemsche Courant van **17 maart 1939**

De spoorwegtaluds

DE VOORGESCHIEDENIS.

In aansluiting aan hetgeen bereids werd medegedeeld inzake overdracht in eigendom van de taluds langs den spoorweg Amsterdam-Arnhem aan de stichting Het Geldersch Landschap, wordt nog het volgende vernomen.

Reeds sedert verscheidene jaren werden door den toenmaligen burgemeester van Renkum, den heer J. van der Molen Tzn., pogingen gedaan om het Zuidertalud, tusschen de brug bij den - en den Taludweg, in eigendom of in elk geval in onderhoud en beheer te doen overgaan aan die gemeente, zonder dat deze tot het verlangde resultaat mochten leiden. De Nederlandsche Spoorwegen bleken niet bereid hunne rechten op deze gronden prijs te geven, zooals laatstelijk in het begin van 1933 aan het gemeentebestuur werd medegedeeld. Ook een poging bij den minister van Financiën had geen succes, al werd hierbij gewezen op den wenschelijkheid om voor werkverschaffingsdoeleinden over de bedoelde gronden de beschikking te krijgen.

Na een bespreking op het departement van Waterstaat werden begin 1937 opnieuw onderhandelingen met de Spoorwegen aangeknoopt. Het bleek, dat dit thans te juister tijd geschiedde: immers in verband met de aanhangige reorganisatie van het spoorwegbedrijf en de voorgenomen overdracht van niet voor het bedrijf noodige gronden aan Domeinen, werd

thans bij de Spoorwegen een willig oor gevonden, waarbij tevens met voldoening geconstateerd werd, dat men daar voor het behoud van het natuurschoon niet onverschillig was.

Contact met het Geldersch Landschap.

Dit was voor het gemeentebestuur van Renkum aanleiding om, mede in verband met de verwerving van het landgoed Mariëndaal door Het Geldersch Landschap, de vraag op te werpen, of de Spoorwegen eventueel bereid zouden zijn afstand te doen van het geheele stelsel van de taluds, Noord en Zuid van den spoorweg, tusschen Heyenoord en den Van Limburg Stirumweg, resp. tusschen den overweg bij de Diependalsche laan en den Taludweg. De aan de gronden van Mariëndaal aansluitende strooken, benevens de „Rotsblokken” achter Heyenoord en het Noordertalud tuschen Schelmschen- en Van Limburg Stirumweg zouden dan, desgewenscht, door Het Geldersch Landschap kunnen worden overgenomen. Deze gedachte werd in welwillende overweging genomen. Door den burgemeester van Renkum werd hierop contact gezocht met Het Geldersch Landschap, dat bijzonder prijs op het bezit dezer terreinen bleek te stellen.

Het behoud verzekerd.

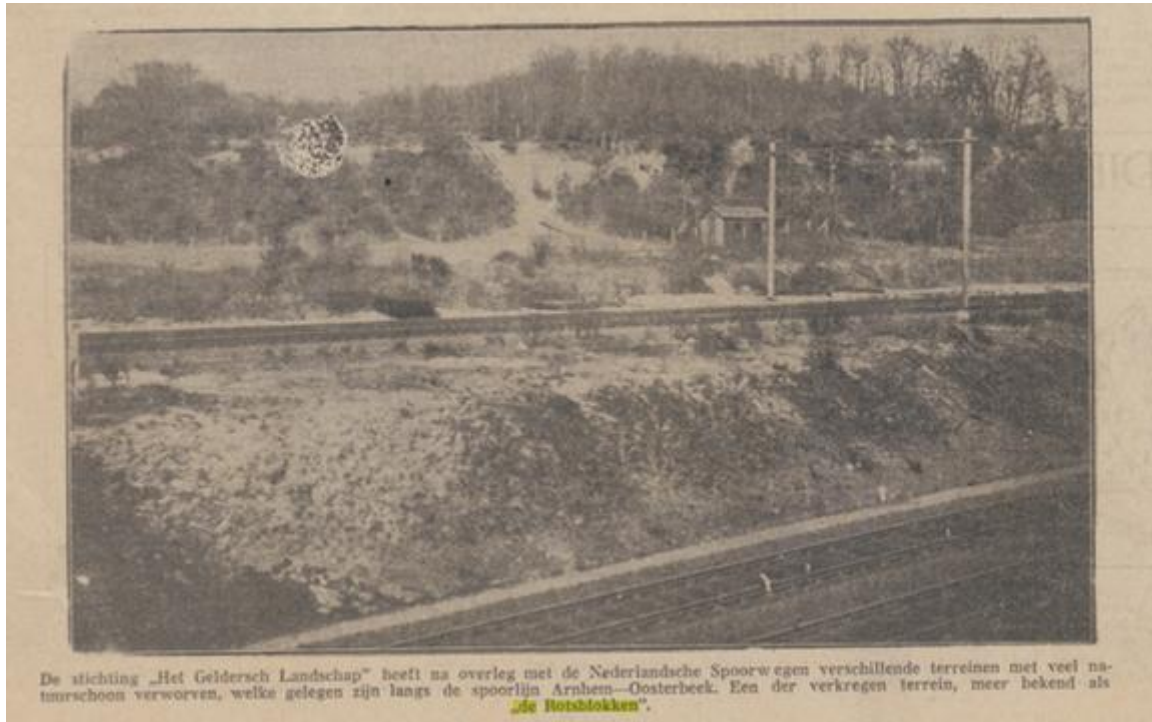
Inmiddels deelde de directie der Nederlandsche Spoorwegen officieel mede, in beginsel bereid te zijn de eigendomsoverdracht der bedoelde grondstrooken te bevorderen. Zij meende echter verband te moeten leggen met een door haar gewenschte opheffing van den overweg bij de Diependalsche laan, waarop reeds bij de besprekingen was gezinspeeld. Hiervoor was noodig de medewerking van de gemeente Arnhem. Het gemeentebestuur van Arnhem verklaarde zich tot die medewerking bereid, echter onder beding, dat alle taluds (als ook het geheele Zuidertalud) zouden overgaan in handen van Het Geldersch Landschap.. Het groote belang van het behoud der taluds als publieke wandelgelegenheid erkennende, heeft ook het gemeentebestuur van Renkum zich hiermede vereenigd. En zoo is, als vrucht van de van dien kant aangevangen onderhandelingen, dat behoud thans verzekerd en heeft Het Geldersch Landschap den eigendom verworven van een niet onaanzienlijke oppervlakte grond, die voor recreatie en vreemdelingenverkeer van groot belang is. Was dit niet geschied, dan had gevaar gedreigd voor bederf door afzanding en onoordeelkundige bebouwing. Zoo bestonden b.v. plannen tot voortzetting der afgraving van bovengenoemde „Rotsblokken”, waardoor de stedelijke bebouwing achter Heyenoord nog meer voor den dag zou zijn gekomen, terwijl deze thans door oordeelkundige beplanting kan worden gemaskeerd, en, gezien van de hooge bouwlanden van Mariëndaal, geen vreemde noot in het landschap behoeft te vormen.

Verbetering en werkverschaffing. De taluds — vooral de hooge gedeelten — zijn zeer gewilde wandelplaatsen. Hier is in werkverschaffing nog wel een en ander te verbeteren. Bij die verbetering dient intusschen de ruige begroeiing te worden ontzien, die hier in derf loop der jaren, mede door toedoen der vogels, is ontstaan.

Ook moet er o. i. naar worden gestreefd, dat de eens zoo'prachtige Brem, die vooral op het Noordertalud in de laatste jaren erg heeft geleden, weer zooveel mogelijk wordt hersteld. In elk geval dient al wat naar gekunsteldheid en kunstmatigen aanleg zweemt, hier te worden geweerd.

Wij kunnen nog mededeelen dat er door het gemeentebestuur van Renkum nog besprekingen worden gevoerd over het afstaan van de k niveau gelegen spoorwegbermen te Oosterbeek aan de gemeente.

18-03-1939

Uit de voorgaande documenten van op te maken dat “de Rotsblokken” het terrein is dat wordt begrensd door:

- aan de zuidzijde: de spoorweg Arnhem – Utrecht,
- aan de noordzijde: de Diependalseweg,
- in het westen de splitsing Diependalselaan - Spoorlaan – Diependalseweg,
- in het oosten de Heijenoordseweg.

De Diependalselaan, -weg en -straat (aan de zuidzijde van de spoorweg) vormden voor de aanleg van de spoorweg één geheel tussen het kruispunt Schelmseweg / Amsterdamseweg en de Utrechtseweg.